

Ακρογωνιαίοι λίθοι του HOOD: Πρώθηση της πρώιμης παρέμβασης και συμμετοχής

Η πρώτη παρέμβαση είναι θεμελιώδης για το έργο HOOD. Ολόκληρο το «Πνευματικό Προϊόν 1» έχει εστιάσει στην πρώτη παρέμβαση. Στο παρόν ενημερωτικό δελτίο η πρώτη παρέμβαση εξετάζεται ακόλουθα με την γνώση που αποκτήθηκε κατά την διάρκεια του πρώτου έτους του έργου. Επιπλέον το ενημερωτικό δελτίο ανιχνεύει μερικές διασυνδέσεις μεταξύ της πρώιμης παρέμβασης και άλλων στοιχείων του Hood, όπως η συμμετοχή του ωφελούμενου και η ανακατανομή της εξουσίας στην κοινωνική εργασία.

Πραγματεύοντας την πρώτη παρέμβαση

Η προώθηση της σημασίας της πρώιμης παρέμβασης και της ανάπτυξης μιας νέας μεθοδολογίας βασισμένης στις «Πρακτικές Διαλόγου» και στην «Ενεργοποίηση της Προσέγγισης του Συν-σχεδιασμού» που αναπτύχθηκαν κατά την εργασία με άτομα που πρόσφατα έμειναν άστεγα είναι θεμελιώδεις λίθοι του προγράμματος Hood. Το «Πνευματικό Προϊόν 1» του προγράμματος HOOD έχει εστιάσει καθ' ολοκληρίαν στην πρώτη παρέμβαση και επίσης έχει ενσωματωθεί σε άλλες δραστηριότητες του προγράμματος όπως στη μεθοδολογία της «Ενεργοποίησης της Προσέγγισης του Συν-Σχεδιασμού».

Η πρώτη παρέμβαση είναι καθοριστική για την αντιμετώπιση της αστεγίας. Όπως υπογραμμίζεται σε μια πρόσφατη αναφορά «οι υπηρεσίες αστέγων στην Ευρώπη δεν είναι επαρκώς εστιασμένες στην πρόληψη και δεν δίνουν αρκετή έμφαση στο να θεσπίσουν διαδικασίες για τον πρώιμο εντοπισμό συνθηκών κινδύνου αστεγίας (π.χ. εξώσεις), για να εξασφαλίσουν προτεραιοποιημένη πρόσβαση σε στέγαση και σε/ή γρήγορη επαναστέγαση (Bartista & Marlier, 2019:94).

Ο χρόνος είναι ο κεντρικός παράγοντας που διαμορφώνει στοιχεία της ικανότητας και της ταυτότητας του ατόμου. Άτομα που ζουν περισσότερο χρόνο στον δρόμο και λαμβάνουν στοιχειώδεις (βασικές) υπηρεσίες τείνουν προοδευτικά να χάνουν πόρους και ικανότητες και

«Υπάρχει η ανάγκη να προωθηθούν προοπτικές που θέτουν την πρόληψη της αστεγίας σε ένα ολοκληρωμένο πλαίσιο και διασφαλίζουν ότι η πρώτη παρέμβαση περιλαμβάνει πολιτικές, πρακτικές και στρατηγικές που έχουν σχεδιαστεί για την αντιμετώπιση του άμεσου κινδύνου έλλειψης στέγης».

σταδιακά να βρίσκονται σε ολοένα και πιο ευάλωτη κατάσταση. Πέρα από ένα συγκεκριμένο χρονικό διάστημα διαβίωσης στους δρόμους οι άνθρωποι τείνουν να τυποποιούν τις συμπεριφορές τους, Προκειμένου να αναπτύξει στρατηγικές ανταποκρινόμενες στην κατάσταση που αντιμετωπίζει, ο/η άστεγος τείνει να χάνει ικανότητες, να μειώνει τα κοινωνικά του δίκτυα και να περιορίζει τις μελλοντικές προοπτικές του, και τελικά να παγιδευτεί στην παρούσα κατάσταση του. Όπως επισήμανε η Αντονέλα Μέο (2000) σε μια ποιοτική έρευνα που έλαβε χώρα στο Τορίνο για τους αστέγους και για τα άτομα που ζουν στον δρόμο και για την επίδραση που έχει το χρονικό διάστημα που παραμένουν στο δρόμο, «το χρονικό διάστημα καθώς και οι βασικές υπηρεσίες τονίζουν τη σπουδαιότητα της έγκαιρης παρέμβασης καθώς αυτά καθορίζουν τον τρόπο επιβίωσης και τη δημιουργία ταυτότητας».

«Οι παρεμβάσεις θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τους πόρους, τα ενδιαφέροντα, τις προσωπικές αξίες του ατόμου κ.λπ. Συμμετοχή των χρηστών, συνεργασία μαζί τους ατομικά με έμφαση στις θετικές σχέσεις, δημιουργία συναισθήματος ανήκειν στην κοινότητα μεταξύ των συμμετεχόντων, αυτοδιάθεση και αναγνώριση της προοπτικής των συμμετεχόντων. Όλες αυτές είναι σημαντικές πτυχές».

Έτσι είναι αναγκαίο να αναλύεται η αστεγία με ένα μοντέλο που λαμβάνει υπόψη του τον χρόνο σαν βασικό στοιχείο των ατομικών διαδρομών της αστεγίας. Υπάρχει η ανάγκη να προωθηθούν προοπτικές που θέτουν την πρόληψη της αστεγίας σε ένα ολοκληρωμένο πλαίσιο και διασφαλίζουν ότι η πρώιμη παρέμβαση περιλαμβάνει πολιτικές, πρακτικές και στρατηγικές που έχουν σχεδιαστεί για την αντιμετώπιση του άμεσου κινδύνου έλλειψης στέγης μέσω της παροχής πληροφοριών, αξιολόγησης και πρόσβασης στην απαραίτητη υποστήριξη.

Η πρώιμη παρέμβαση μπορεί επίσης να είναι μια στρατηγική που να διευκολύνει την

αλλαγή από μια επικεντρωμένη στην επείγουσα κατάσταση προσέγγιση σε μια προσέγγιση επικεντρωμένη στην πρόληψη. Αυτή μπορεί να είναι μέρος του «χάρτη για την αντιμετώπιση της αστεγίας» όπως προσδιορίστηκε από τον Pleace et al, για τον οποίον μια αποδεδειγμένα αποτελεσματική αντιμετώπιση υφίσταται και «μπορεί να χρησιμοποιηθεί σε στρατηγικό επίπεδο για να «μειώσει τους αριθμούς προς τα κάτω αλλά και τον κίνδυνο του να μείνει κάποιος άστεγος και συγκεκριμένα του να μείνει άστεγος για οποιοδήποτε χρονικό διάστημα ή σε επαναλαμβανόμενη βάση. (Pleace et al 2018: 97). Ευρήματα από τον Καναδά δείχνουν προς την ίδια κατεύθυνση. Οι Stephen Gaetz and Erin Dej (2017) επίσης, αναγνωρίζουν την προοπτική της πρώιμης παρέμβασης σαν μια πρακτική που θα μπορούσε να υποστηρίξει την προοδευτική αλλαγή από μια προσέγγιση επικεντρωμένη στην επείγουσα κατάσταση σε μια προσέγγιση επικεντρωμένη στην πρόληψη. Αναλύουν τη σημασία των στρατηγικών πρώιμης παρέμβασης και της στόχευσης σε άτομα και οικογένειες που βρίσκονται σε άμεσο κίνδυνο ή που μόλις έχουν μείνει άστεγοι. Ειδικότερα εστιάζουν στην αποτελεσματικότητα της πρώιμης παρέμβασης σε νεαρά άτομα που είναι άστεγα ή που βρίσκονται σε κίνδυνο αστεγίας. Τα άτομα αυτά θεωρούνται ιδιαίτερα ευάλωτα στον κίνδυνο τραύματος αλλά και εκμετάλλευσης εάν περάσουν και άλλο χρόνο ως άστεγα.

Αντίκτυπος της επαγγελματικής κουλτούρας και της ανακατανομής εξουσίας

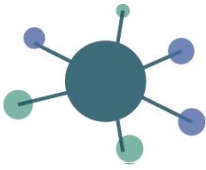
Επιπρόσθετα, πρέπει να αναγνωρίζεται η ετερογένεια του άστεγου πληθυσμού όπως και η πολυπλοκότητα της σύνδεσης μεταξύ δομικών και ατομικών παραγόντων. Οι παρεμβάσεις πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τους πόρους, τα ενδιαφέροντα, τις προσωπικές αξίες κλπ. Η εμπλοκή των χρηστών, η εξατομικευμένη προσέγγιση με εστίαση στις θετικές σχέσεις, η δημιουργία του αισθήματος ανήκειν στην κοινότητα, ο αυτοπροσδιορισμός και η αναγνώριση των προοπτικών τους. Όλα τα παραπάνω είναι σημαντικές παράμετροι.

Οι παραδοσιακές πρακτικές των επαγγελματιών τείνουν να περιορίζουν αυτές τις πιθανότητες επειδή θεωρούν ότι

«Είναι απαραίτητο ο επαγγελματίας να υιοθετήσει μια διαλογική θέση: Δεν θα υποθέσει πλέον ότι γνωρίζει καλύτερα τόσο όσον αφορά τον στόχο όσο και το πώς θα φτάσει εκεί και θα υιοθετήσει μια θέση όχι προσανατολισμού αλλά υποστήριξης.»

οι επαγγελματίες πρέπει να έχουν τον έλεγχο ώστε η διαδικασία να εξελίσσεται όπως ακριβώς σχεδιάστηκε. Σε αυτήν την επαγγελματική κουλτούρα, αβεβαιότητες, αλλαγές και επισφάλειες είναι παράγοντες που δημιουργούν αναστάτωση. Εάν οι ωφελούμενοι κάνουν προσωπικές επιλογές που αποκλίνουν από τα καθιερωμένα συστήματα των κοινωνικών επιστημών, ενδέχεται να καταλήξουν τιμωρούμενοι ή αποκλεισμένοι. Τέτοιες κυρώσεις μπορεί να επιδράσουν πολύ αρνητικά στις οντότητές τους και μπορούν ακόμη και να οριστούν ως μια μορφή δομικής βίας δηλ. μια μορφή βίας όπου οι

κοινωνικές δομές ή οι κοινωνικοί θεσμοί βλάπτουν ανθρώπους, εμποδίζοντας τους από το να καλύψουν τις βασικές τους ανάγκες. (π.χ. Galtung 1969, Lee 2019). Πράγματι, η βιβλιογραφία έχει συχνά δώσει έμφαση στο ότι τα εφαρμοζόμενα κοινωνικά συστήματα αντί να βοηθούν κοινωνικά αποκλεισμένους ανθρώπους είναι παράγοντας αποκλεισμού. Οι απαιτήσεις, οι τιμωρίες και οι κυρώσεις που επιβάλλονται στους ωφελούμενους συχνά γίνονται αντιληπτές σαν μια υπενθύμιση ατομικής αδυναμίας, οδηγώντας σε περεταίρω αυτοστιγματισμό και αποκλεισμό (Maini-Thorsen 2018, Ramsdahl et al 2018). Αυτό, επίσης, συμβαίνει εξαιτίας πολιτισμικών αντιλήψεων διάσπαρτων στην κοινωνία που διαπερνούν τις κοινωνικές υπηρεσίες για τους αστέγους. Όπως οι Curto και Stefani έχουν υπογραμμίσει, η ντροπή/το φταίξιμο είναι βασική πτυχή της συλλογικής θεώρησης για την αστεγία κατά έναν τρόπο που περιορίζει τους αστέγους από τις πιθανότητες να επιτύχουν πρόοδο των αναγκών, των προτιμήσεων, των ονείρων και των απόψεων τους σε σχέση με τις κοινωνικές υπηρεσίες. Πίσω από την δομή του φταιξίματος/της ντροπής, η συμπόνια είναι μια άλλη βασική πτυχή στην κοινωνική δομή που αποτυγχάνει να λάβει υπόψη της ότι οι άνθρωποι που διαβιούν σε καθεστώς ακραίας φτώχειας έχουν και δικαιώματα. Η ευαισθητοποίηση σε αυτές τις πολιτισμικές ρίζες που είναι εγγεγραμμένες στις παρούσες κοινωνικές δομές και υπηρεσίες, θα είναι ένα σημαντικό βήμα προς μια, βασισμένη στα δικαιώματα, πρόνοια, στοχευμένη στην ενδυνάμωση των ωφελούμενων. Λαμβάνοντας υπόψη το γεγονός ότι η πρώιμη παρέμβαση επίσης στοχεύει στην προώθηση της ενδυνάμωσης, είναι απαραίτητο ο επαγγελματίας να υιοθετεί μια θέση διαλόγου. Δεν θα θεωρεί πλέον ότι γνωρίζει καλύτερα τόσο το στόχο όσο και το πώς θα επιτευχθεί και θα υιοθετεί μια θέση όχι προσανατολισμού αλλά υποστήριξης. Μόνο με αυτό τον τρόπο μπορεί το άτομο να ονειρεύεται το επιθυμητό του μέλλον που θα αναπτυχθεί σιγά σιγά στο μυαλό του.

Για τον σκοπό αυτό μεθοδολογίες και πρακτικές που υιοθετούνται από τους κοινωνικούς λειτουργούς μπορούν να αναθεωρηθούν. Οι Διαλογικές Πρακτικές και η Ενεργοποίηση της Προσέγγισης του Συν-Σχεδιασμού που εφαρμόζονται στο έργο HOOD, στοχεύουν να προσφέρουν αζντίστοιχα μια καινοτόμο προοπτική καθώς και εργαλεία. Εντός του πλαισίου των Διαλογικών Πρακτικών και της Ενεργοποίησης της Προσέγγισης του Συν- Σχεδιασμού, πράγματι η σχέση εξουσίας αλλάζει και ανακατανέμεται. Η δυναμική όπου ο κοινωνικός λειτουργός ορίζει το καλύτερο μονοπάτι για το άτομο και προσδοκά την αφοσίωση του ατόμου σε αυτό, παύει να ισχύει. Το άτομο έχει την δύναμη να κατευθύνει την παρέμβαση και οι κοινωνικοί λειτουργοί γίνονται εργαλεία για τη διατήρησή της. Σε κάθε δραστηριότητα διαλόγου, το αντικείμενο του διαλόγου, (το πρόβλημα, η ανάγκη, η παρέμβαση...) δεν ορίζεται από μια μόνο φωνή αλλά από πολυφωνία. Υπάρχει μια ισότιμη σχέση μεταξύ τους: κανένας τους δεν δικαιούται να παρέχει μια μοναδική, απόλυτη γνώμη για το γεγονός ή την κατάσταση. Πράγματι, κάθε άτομο έχει την ανάγκη των άλλων για τον συλλογικό σχηματισμό νοημάτων. Το άνοιγμα του πλαισίου χωρίς προκαθορισμένες απαντήσεις, η πραγματοποίηση γεγονότων που δεν έχουν σχεδιαστεί, η επανεξέταση και η αλλαγή του οδικού χάρτη από το άτομο είναι καλοδεχούμενα στοιχεία. Όλα είναι μέρος της διαδικασίας επανακαθορισμού του νοήματος που οι επαγγελματίες πρέπει να προωθούν και όχι να περιορίζουν.

Μια αποτελεσματική ανακατανομή εξουσίας επίσης τερματίζει τις στρατηγικές που στοχεύουν στο να αλλάξουν το τι βλέπει, σκέφτεται και κάνει το άτομο και ανοίγει χώρο προκειμένου να χτιστούν αυθεντικές σχέσεις. Την ίδια στιγμή όταν ο επαγγελματίας απελευθερωθεί από τα εργαλεία αξιολόγησης που βασίζονται στην υπόθεση ότι αυτός/ή κατέχει τον ορισμό της κατάστασης, τότε θα χρειαστεί μια πραγματική συμπερίληψη όλων των ατόμων που εμπλέκονται.

Μεθοδολογικοί προβληματισμοί στην ανακατανομή εξουσίας και στην πρώιμη παρέμβαση πρέπει επιθυμητά να συμπλέουν. Πράγματι, η ανακατανομή εξουσίας πρέπει να εφαρμόζεται από την πρώτη επαφή με άτομα σε κατάσταση αστεγίας, ώστε να αναπτυχθεί μια συνεκτική εκπαιδευτική διαδρομή, στοχευμένη στην ενδυνάμωση των ωφελομένων και στη διεύρυνση των επιλογών και των δυνατοτήτων της ζωής τους.

Περισσότερες πληροφορίες για το HOOD είναι διαθέσιμες στον ιστότοπο: www.hoodproject.org, όπου παρέχεται η δυνατότητα εγγραφής στη λίστα αλληλογραφίας του έργου. Για να λάβετε πληροφορίες σχετικά με το έργο, στον ιστότοπο θα υπάρχει μια δεύτερη ενότητα δίπλα στα «factsheets», που ονομάζεται «bites». Όπως υποδηλώνει το όνομα, τα bites είναι πιο άτυπες και πιο σύντομες σκέψεις που προέρχονται από την ομάδα ανάπτυξης του HOOD που θα μπορούσαν να βοηθήσουν άλλους επαγγελματίες, υπεύθυνους χάραξης πολιτικής, ερευνητές, πολίτες να κατανοήσουν τη δουλειά μας. Επιπλέον, καθώς η διαλογική προσέγγιση οδηγεί το έργο μας, χαίρομαστε να μοιραζόμαστε τα επόμενα βήματά μας με όλους τους ενδιαφερόμενους: επικοινωνήστε μαζί μας!

References:

Baptista, I. and Marlier, E. (2019), "Fighting homelessness and housing exclusion in Europe: A study of national policies", European Social Policy Network (ESPN), Brussels: European Commission. Available at: <https://op.europa.eu/pt/publication-detail/-/publication/2dd1bd61-d834-11e9-9c4e-01aa75ed71a1/language-en>.

Curto N. and Stefani S. (2021), "Per un welfare delle aspirazioni: il progetto HOOD Homeless's Open Dialogue", *Epale Journal*, v. 9, pp. 108-115.

Gaetz S. and Dej E. (2017), *A New Direction: A Framework for Homelessness Prevention*. Toronto: Canadian Observatory on Homelessness Press. Available at: https://www.homelesshub.ca/sites/default/files/attachments/COHPreventionFramework_1.pdf

Galtung, J. (1969), "Violence, Peace, and Peace Research", *Journal of Peace Research*, Vol. 6, No. 3 (1969), pp. 167-191, Sage Publications, Ltd.

Lee, B. X. (2019), *Violence: An Interdisciplinary Approach to Causes, Consequences, and Cures*, John Wiley & Son..

Maini-Thorsen, Af Anne-Sofie (2018), *Jeg kan godt lide, når jeg kan dufte, at jeg har vasket fingre – En eksplorativ undersøgelse af kvinders erfaring med hjemløshed [I like the smell of soap after washing my hands: an exploratory study of women's experiences of homelessness]*, København, Projekt Udenfor. Available at: https://udenfor.dk/wp-content/uploads/2018/08/En-eksplorativ-undersøgelse-af-kvindes-erfaringer-med-hjemløshed_til-download.pdf.

Meo A. (2000), "L'esperienza della vita in strada", in *Vite in bilico. Sociologia della reazione a eventi spiazzanti*, Liguori, Napoli, pp. 113-179. Pleace, N. (2016), "Exclusion by Definition: The Underrepresentation of Women in European Homelessness Statistics", Mayock, P. and Bretherton, J. (Eds.) *Women's Homelessness in Europe*, pp.105-126, London: Palgrave Macmillan.

Ramsdahl, A.; Vesterbørg, T.; Kirkegaard, A. (2018), *Ung og UDENFOR – erfaringer efter tre års arbejde med unge hjemløse på gaden [Young and OUTSIDE – experiences after three years of working with young homeless people]*, 2018, København, Projekt Udenfor. Available at: https://udenfor.dk/wp-content/uploads/2018/08/UngogUDENFOR_samletpdf.pdf.

Eu project by

UNIVERSITÀ
DEGLI STUDI
DI TORINO

SJD
Sant Joan de Déu
Serveis Socials · Barcelona